

PM Reactie

Fiscaal pensioenkader hoeft niet op de schop

In PM 2012, nr. 4, pleiten Charlotte Straatman en Bastiaan Starink voor hogere opbouwpercentages voor pensioen, alsmede voor het herintroduceren van de maatschappelijke opvattingen rond pensioen als normering voor het fiscale kader. Aanleiding is het veelbekritiseerde Pensioenakkoord. De trend is evenwel omgekeerd aan de beweging waarvoor de auteurs pleiten. Wij roepen in herinnering dat het Witteveenkader en het inperken daarvan met de Wet VPL heeft gezorgd voor een forse toename van de arbeidsparticipatie van ouderen. Het systeem volgens het Pensioenakkoord is niet meer dan een keuze. Eind- en middelloonregelingen zullen voorlopig blijven bestaan, beschikbarepremieregelingen zullen in populariteit alleen maar toenemen. Het Witteveenkader voldoet daarvoor prima, de 4% rekenrente voor beschikbarepremieregelingen uitgezonderd.

Lenteakkoord

In het Lenteakkoord hebben de vijf politieke partijen afgesproken de opbouwpercentages te verlagen – naar 2,15% voor middelloon en 1,9% voor eindloon – als bijdrage aan de geplande bezuinigingen. De andere knop waaraan recentelijk fiscaal is gedraaid, betreft de lengte van de opbouwperiode. Flankerend fiscaal beleid bij het Pensioenakkoord is dat de opbouwperiode vanaf 2014 met twee jaar wordt verlengd en vervolgens in beginsel iedere vijf jaar met één jaar. Dit heeft de instemming van de sociale partners. Het Witteveenkader zal hierdoor krimpen en dus zeker niet stijgen of worden losgelaten. De 2,57% ingaande op 67 jaar waarvoor Starink en Straatman pleiten, is actuariael gelijk aan 2,25% op 65 jaar, zodat het door de overheid en sociale partners bedoelde effect van langer doorwerken dan niets uithaalt.

Het Pensioenakkoord impliceert platgeslagen dat rendement en levensverwachting de uitkeringen gaan bepalen, gegeven de premiehoogte. Het akkoord lijkt hiermee op een premieovereenkomst in de zin van art. 10 PW. Een simpele uitwerking van het Pensioenakkoord is dan ook een (beschikbare)premieregeling, met zo veel mogelijk collectieve en solidaire elementen. RAM en LAM krijgt men er bij een premieovereenkomst gratis en voor niets bij. Het ministerie van Financiën zal allicht iedere vijf jaar een nieuwe staffel definiëren op basis van de gestegen fiscale pensioenrichtleeftijd en de actuele levensverwachting. De lengte van de op-

bouwperiode stijgt, maar de resterende levensverwachting blijft daardoor in beginsel gelijk. De staffels zullen daarom iedere vijf jaar steeds iets lager worden. Gezien de huidige en de te verwachten marktsituatie beperkt de 4% in art. 18a, lid 3 Wet LB 1964 daarnaast ook nog eens de vorming van een goed pensioen. Daarvoor kan een oplossing worden gevonden in bijlage IV van het besluit van 21 december 2009, maar dan zou de onpraktische middelloontoets inderdaad moeten worden vervangen door een eindloontoets.

Jan-Olivier Kuijkhoven (l) en Ben Schuurman

Mr. J.-O. Kuijkhoven is managing partner bij KWPS Corporate Pension Solutions en mr. B.G.J. Schuurman is werkzaam bij de belastingdienst/Oost en schreef hieraan mee op persoonlijke titel

Middelloonachtig jasje

Sociale partners kunnen en velen zullen er in een branche of organisatie voor kiezen de pensioenregeling desalniettemin in een middelloonachtig jasje te kleden. CDC, Pensioenakkoord, defined ambition, et cetera. Men communiceert dan, ondanks het zachte karakter van de pensioenaanspraken, met de deelnemers in termen van (voorwaardelijke) uitkeringen. Fiscaal én juridisch is er niettemin sprake van een (beschikbare)premieovereenkomst. Dit is uitvoerbaar binnen onderdeel 6 van het besluit van 21 december 2009. Dat het duo RAM en LAM tot hogere of lagere aanspraken kan leiden, is geen reden de fiscale grenzen van hoofdstuk IIB Wet LB 1964 los te laten.

Als de rendementen door het dak gaan, de resterende levensverwachting zich negatief ontwikkelt en de vergrijzing stopt – hoe aannemelijk is dit alles? – ja, dan pas ontstaan er bij het pensioenfonds overschotten waardoor de opbouw in het verleden naar boven zou kunnen worden bijgesteld en er toeslagen kunnen worden verleend, alles binnen de fiscale limiteringen. De rest van de opbrengsten zal toch worden gereserveerd voor toekomstige tegenvallers en generaties? We hebben immers allemaal geleerd van de onvolkomenheden van het huidige systeem waarbij de uitkeringshoogte te positief is voorgesteld. Ook in bijlage V bij het besluit is een middelloontoets opgenomen en ook hier pleiten wij voor het mogen hanteren van een eindloontoets. Dit vereenvoudigt de uitvoering van pensioen aanzienlijk. Overigens valt er wat voor te zeggen om met het besluit uit 2009 in de hand met de competente inspecteur een eindloontoets af te spreken voor een premieovereenkomst of een CDC- of 'Pensioenakkoordachtige' pensioenregeling. Middelloon en eindloon zijn blijkens de parlementaire geschiedenis bij de introductie van het Witteveenakkoord immers op dezelfde kaders gestoeld. Formeel zal de staatssecretaris daarvoor de voorwaarden in de aanwijzing moeten aanpassen. Dat lijkt ons een fluitje van een cent.

Conclusie

Aanpassing van het fiscale kader is, afgezien van de reeds aangekondigde maatregelen, niet nodig. Het verdient aanbeveling dat het ministerie van Financien in het staffelbesluit een eindloontoets noemt, waardoor de 3% rekenrente voor beschikbarepremie-regelingen mogelijk wordt met een bewaking op een fiscaal maximaal eindloompensioen.

Tot slot merken we op dat de fiscaliteit voor pensioen weliswaar altijd relevant, maar niet altijd het belangrijkste is. Wij pleiten voor simpele pensioensystemen die bestand zijn tegen zowel de demografische en economische omstandigheden als steeds maar wijzigende wet- en regelgeving. Nu de premie in beginsel niet mag stijgen en op een euro maar één keer rendement kan worden behaald, leiden collectieve en kostenarme pensioenregelingen tot het hoogste resultaat voor de deelnemer. Vele belanghebbenden in de

pensioenarena moeten op dit punt nog over hun schaduw heen springen.

Naschrift

In ons artikel hebben wij geconstateerd dat er een Pensioenakkoord is gesloten, mede ondertekend door het kabinet en 'goedgekeurd' door de Tweede Kamer. In dat akkoord wordt sociale partners de mogelijkheid geboden te kiezen voor een zacht pensioencontract. Dit contract is gestoeld op de gedachte dat financiële mee- én tegenvallers direct en volledig in het pensioenresultaat van de deelnemer moeten kunnen worden verwerkt. Vervolgens hebben we aange-toond dat de meevallers niet per definitie aan het pensioenresultaat van de deelnemer kunnen worden toegevoegd.

Of dat nu überhaupt maatschappelijk of inhoudelijk gewenst is, vinden we in het kader van ons artikel geen relevante vraag. Onze stelling is dat kabinet en Tweede Kamer, wanneer ze via ondersteuning van het Pensioenakkoord instemmen met een systeem waarbij mee- én tegenvallers in het pensioenresultaat kunnen worden verwerkt, hiervoor de fiscale mogelijkheden moeten creëren (lees: flexibilisering van het Witteveenakkoord). Vinden ze dat niet wenselijk, dan betekent dit impliciet dat ze het Pensioenakkoord niet (volledig) ondersteunen. Ook dat is wat ons betreft prima, maar dan weten we tenminste waar we aan toe zijn.

De stelling van Kuijkhoven en Schuurman dat wij pleiten voor hogere opbouwpercentages, vindt dan ook geen steun in ons artikel. Wij pleiten ervoor dat door het zachte pensioencontract de fiscaal maximale opbouwpercentages (tijdelijk) mogen worden doorbroken. Geen structurele verhoging dus, maar het Pensioenakkoord mogelijk maken. Dat dit zou leiden tot een hogere pensioenopbouw en daarmee verlaging van de arbeidsparticipatie van ouderen, valt niet te verwachten. Immers, de kans op een steeds lagere pensioenopbouw is reëel door de toenemende levensverwachting en inderdaad een verlaging van de 'standaard' opbouwpercentages zoals aangekondigd in het Lenteakkoord.

Aan de hele discussie ligt impliciet de volgende vraag ten grondslag: is het (oudere) fiscale stelsel leidend of zijn nieuwere afspraken – het Pensioenakkoord en de daaruit voortkomende wetgeving – leidend? Kuijkhoven en Schuurman lijken het eerste te impliceren en zich daarmee als hoeder van ons fiscale pensioensysteem op te werpen, terwijl wij het tweede voorstaan. De inhoud van die nieuwere afspraken is daarbij in het kader van dit artikel niet relevant. Het getuigt van goede wetgeving en bestuur als degene die A zegt, ook B zegt. Flexibilisering van het Witteveenakkoord dus.

Mr. B. Starink en mr. C.N. Straatman